

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי בר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ג

פרשת בראשית

א. אדמו"רי החסידות.

פרק א' פסוקים א':

התחדשות מתמדת

"בראשית ברא אלהים". לפיכך, אומר היה רבי לוי יצחק מברדיצ'ב, אנו אומרים בתפילתנו שבכל יום: "יוצר אור ובורא חושך" לשון הווה ולא "יצר אור וברא חושך" לשון עבר, לפי שתהליכי הבריאה והיצירה מתמידים הם ולא נפסקו אפילו דקה אחת, ממעשה בראשית ועד עתה ומעתה ועד סוף העולם.
הקדוש ברוך הוא מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית ומתקין מאורות ומשמח עולמו אשר ברא.

והוסיף על כך רבי אהרון מקרלין ואמר:

כשם שהקדוש ברוך הוא מחדש בטובו בכל יום מעשה בראשית, כך צריך האדם לחדש איזה חידוש בכל יום.

מי שאיננו מתקדם נסוג אחור, ומי שאין לו משהו חדש בכל יום, סימן שגם ישן אין לו.

אלו

1. אנו כותבים סידרה חדשה de כרת הפועל באמר חסידו, האם כאלו יש קושי בפסוקים עליהם בנויים הדברים?
2. מה בצע הרציון שהקב"ה ברא את צולמו אק אמיק לברוא אותו תמיד?
3. וכוח זה נמשך צד המחלוקת האם יש לברך "... שהכל נהיה בדברו"? האם המילה "נהיה" מנוקדת בסוף או בקמץ? התוכל להסביר?
4. מה מוסיף האדמו"ר מקרלין?
5. מה הרציון הכללי בכל זה עבורנו?

* * *

ב. מי מירום (הרב מ.י. חרלפ).

פרק א' פסוק א': א' מ'רוס. וכדי לסתום טענת אומות העולם שארץ ישראל היא שלהם, פתחה התורה בבראשית, וכמו שא"ר יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מהחדש הזה לכם, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו ישראל, ומה טעם פתח בבראשית? משום כח מעשיו הגיד לעמו

בראשית

לתת להם נחלת גוים, שאם יאמרו האומות לישראל, ליסטים אתם שכבשתם ארצות שבע אומות, הם אומרים להם כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם, וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו, (רש"י בראשית א א).
 והאימרה הזאת היא תדירית, ובכל פעם שבני ישראל מתקרבים לארץ קדשם, באים העמים וטוענים, ליסטים אתם, לנו הארץ ולא לכם. ורק כשישראל אחוזים בהכרת, כח מעשיו הגיד לעמו, רק אז מסתמות טענותיהם של העמים, וגם זאת היא מפלאי הפלאות, שלא נאמר, כח מעשיו הגיד לעמים, כי אם, כח מעשיו הגיד לעמו, שאם אך ישראל יודעים ומכירים את כח מעשיו, כבר מסתמות טענותיהם של העמים, שאף על פי שהם בעצמם אינם יודעים ואינם מכירים את כח מעשיו.

אלף

1. פרשנו 663 את פירוש רש"י הראשון, התוכל להסביר למה רש"י כתח דוקא באמירה זו?
2. בצ"ט איך אמירה זו מהווה תשובה לקושי שהוצגה?
3. פרשנו מוסיף שני דברים חשובים, ראשית 663 למה היא תדירית וסנית שהיא נאמרת כאן לישראל בלבד וצ"ה להאמין בהבטחת הקב"ה, התוכל לבאר ולהרחיב?
4. איזה מסקנות צ"ל לנו להסיק מכך?

* * *

ג. העמק דבר

פרק א' פסוק ג':
 (ג) ידו אור - ידוע שזה האור אינו אור המאיר לדורות - וכמו שאר דברים שבטבעה - ומש"ה לא כתוב גביו ויהי כן - כי גם מתחלה לא נולד זה האור - כי אם היה נגזר לדברים אחרים - ללא כדי שלא יהיה אחרים כדבריהם מה שלא היה בשבעה הימים - אמר ה' יהי אור - ומלת כן משמעו גם לשון יסוד וכסים כמו כן נדקה לחיים - ומש"ה לא כתוב כהן כמו בכל הכריאה ויהי כן :

אלף

1. פרשנו בונה את דבריו על הנאמר במדרש כי אור זה נוצר עתה נאני לצמיד לבוא, למה?
2. דברים נוספים נראו ונאנו, מה טעם לכך?
3. מתי ולמה משתמש הפסוק במלה: "יהי כן"?
4. למה לא כתוב כאן כן ומה המסקנה מכך?

* * *

ד. רש"ר הירש

פרק ב' פסוק יז':
 ב' (יז) ביום אכלך ממנו מות תמות. פירושו כנראה: תתחייב בנפשך; שהרי לאמתו של דבר לא מתו בו ביום; אלא נגזר עליהם דין מות כעונש על העבירה. ואכן, המות הוא חידה פיסיוולוגית, שלא באה על פתרונה עד היום. ולכשתשוב האנושות בתשובה שלמה אל ה', יבולע גם המות מן הארץ (ישעיה כה, ח); ולדעת חז"ל, היו ישראל ראויים לכך כבר משעת מתן תורה, — אילו שמרו את התורה בכל לבבם (עבודה זרה ה ע"א).

בראשית

— אך אפשר, שגזירת

„מות תמות“ נתקיימה מיד. אנחנו מוצאים גם במקום אחר, שהגלות היא תחליף לדין מות, כך אצל קין ואצל רוצח בשגגה. הגלות היא מות בועיר אנפין; שכן, גם המות איננו השמדה, אלא העברה מן העולם הזה, וכך, הגליית האדם מגן עדן היא מות בועיר אנפין, המתקה לדין המות. הן אין אנו יודעים דבר על חיי האדם בגן עדן; תהום מבדילה בין חיי גן עדן לבין חיי העולם הזה; ואולי דומה המעבר משם לכאן — לצאתנו מן העולם הזה.

שאלות

1. אינה קושי מוצא פרשנו, אותו הוא מנסה לתרץ?
2. מהו אותו קושי פניוולוטי שטרט מוצא מצינה?
3. מהמשק, מנסה פרשנו לנתת פיאור שונה לחלוטין. מהו, וצד מה הוא מתקסט?
4. המוות אינו השמדה כי אם הצמחה למקום אחר, מה הרציון ככך והאם זה מצודד או מנחם?

* * *

ה. העמק דבר.

פרק ב' פסוקים יט': נפש חיה הוא שמו. מה שיחזקן האדם על נפש חיה של אומה נריה היינו כח הרוחני שלו הוא שמו של גוף הנריה חפילו בשעה שאינו משחמש בזה הכח שהכל חלוי בכח הכמוס שנולד לזה החכלית נעת האורך:

שאלות

1. אינה קושי מוצא פרשנו בסטוק?
2. מהי תשובתו לכך?
3. מהו אותו כוח כמוס ומתי הוא בא לידי ביטוי?

ו. ספורנו.

פרק ב' פסוק כד': (כד) על בן. מאחר שבזאת הראשונה בן האל יתברך שתהיה דומה לאיש כפי האפשר עד שיצד אותה מקוריתו⁸⁶, יעזב איש את אביו ואת אמו וידבק באשתו. ראוי⁸⁷ שישתדל האדם לשא אשה שהוגנת לו וראויה לדבק בו, גם שיצטרף לעזוב את אביו ואת אמו⁸⁸, כי לא יתנה דבוק אמתו בקלפי דומים, אכל יתנה בדומים בלבד, כי אז יכוננו לדעת אחת⁸⁹. והיו לבשר אחד. מכונן בכל הפעלות להשיג השלמות המקבון ביצירת האדם כאלו שניהם נמצא אחד בלבד.

שאלות

1. מהו ה: "על בן" כאן ואיך פרשנו מסבירו?
2. למה לדעתו צריך האדם לצנוב את הוריו על מנת לדבוק באשתו?
3. אינה צנה הוא נותן לנו החיפושנו אחרי שידוק טוב?
4. מה לדעתו תנאי "לדיבוק אמיתי"?
5. מהי "השלמות המכוון ביצירת האדם"?

* * *

86

86. כמבואר על ידי רבינו לעיל פסוק כא. 87. התורה מלמדת כ"בנין אב" - כשם שהקב"ה השתדל שחיה תהיה הדומה ביותר לאדם, כן בכל זוג צריך האדם להשתדל שזיווגו יתאים לו ביותר. 88: לפי פירוש רבינו קשה מדוע בכלל מזכירה התורה את עזיבת אדם את אביו ואת אמו, הרי העצה היא ב"דבוק באשתו"! לולא דמיסתפינא הייתי אומר כי רבינו בא לחדש שקיימת סכנה שאדם המבקש להשיג השלימות המכוון ביצירת האדם, יחפש כבת זוגו את הדומה להוריו אשר אצלם גדל, בעוד יכול להיות שהוא שונה מהם לחלוטין. לכן הזהירה התורה לבל יעשה זאת, ושיהיה מוכן לעזוב את אביו ואת אמו (או כפשוטו, כלומר יעתיק את דירתו למקום אחר, או כמדרשו, כלומר להוציא אותם מן הדימוי שלו כאשר מחפש את בת זוגו).